

РЕАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ У ПОЛІЕТНІЧНОМУ СОЦІУМІ КРИМУ

У статті викладено результати дослідження, націлені на апробацію моделі підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи у поліетнічному соціумі Криму. Автором доведено, що впровадження моделі реалізації запропонованого комплексу педагогічних умов дозволило сформулювати належний рівень компетентності.

Ключові слова: підготовка фахівців, поліетнічний соціум, етнопедагогіка.

Необхідність реформування професійної підготовки педагогічних кадрів дошкільних установ на основі етнопедагогічного підходу стала однією з основних передумов конструювання моделі підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи в умовах Автономної Республіки Крим. Намічений в ньому вектор перетворень стосується насамперед підготовки фахівців до роботи в умовах поліетнічного соціуму.

У державних документах: Конституції України [4], Законах України "Про вищу освіту", "Про освіту", "Про дошкільну освіту", Національній доктрині розвитку освіти в Україні, вказується на необхідність реалізації принципів полікультурності і в зв'язку з цим формулюється мета національного виховання, яка отримала регіональну трактування в Концепції етнополітичного розвитку Кримського товариства [5].

Реалізація стратегічної мети і вирішення завдань сучасної національної освіти передбачає професійну підготовку студентів вищих навчальних закладів відповідно до потреб суспільства. Підготовка фахівців дошкільної освіти до роботи з дітьми в поліетнічному соціумі Криму специфічна за цілям, змісту та організації педагогічного процесу.

Підготовка фахівця дошкільної освіти у вищій школі є багатоаспектною проблемою, яка розглядається вченими з різних позицій. В даний час в теорії та практиці вищої школи накопичений матеріал, який становить фундамент наукових концепцій формування особистості педагога, його професійної підготовки у педагогічних інститутах і університетах.

Розробляються концепції вищої педагогічної освіти (А.М. Алексюк, Є.П. Белозерцев, А.В. Глузман, Л.Г. Ко-валь, В.А. Сластьонін). Педагогічна діяльність розглядається з різних наукових позицій: досліджуються професійно-педагогічні функції педагога (А.І. Міщенко, В.М. Нікітенко, А.П. Рудницька, А.І. Щербаков); визначається комплекс необхідних педагогічних умінь майбутнього педагога (О.А. Абдулліна, В.А. Сластьонін, Г.А. Томілова); описуються здібності, необхідні вчителю (Н.Ф. Гоноволін, С.О. Климов, Н. В. Кузьміна); якості та властивості особистості фахівця – педагога (І.А. Зязюн, К.М. Левітан, А.К. Марков, А.С. Тарновська); підготовка вихователів дітей дошкільного віку до різних напрямків педагогічної діяльності (Н.М. Голота, Г.В. Біленька, А.Л. Богініч, Л.І. Зоріло, Г.А. Підкурғанних, Л.Г. Семущина).

Мета статті: опис експериментального дослідження ефективності моделі підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи з дітьми в поліетнічному соціумі Криму.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах існують протиріччя між реальною педагогічною практикою та педагогічною освітою, що визначає криза в діяльності молодих фахівців у сучасних умовах. Сучасні соціокультурні зміни вимагають від кожної особистості вміння жити і здійснювати діяльність в полікультурному просторі, але фахівці, що закінчили ВНЗ не готові до детального аналізу соціуму, не можуть оцінювати його особливості, не готові до роботи з дітьми в багатонаціональному колективі [1].

Ефективність формування готовності до педагогічної діяльності в умовах поліетнічного соціуму залежить від створення гнучкої, мобільної системи навчання на факультетах дошкільної педагогіки з урахуванням мотивів, інтересів, рівня знань і умінь студентів.

При розробці методики експериментального дослідження були враховані принципи єдності змісту і структури, свідомості та діяльності. Була використана комплексна методика, яка дозволила розкрити сутність підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи дітьми в умовах поліетнічного соціуму; виявити і експериментально довести педагогічні умови формування готовності; з опорою на результати дослідження, запропонована модель підготовки фахівців дошкільної освіти.

Безпосередня експериментальна робота з впровадження моделі підготовки майбутніх педагогів до роботи з дошкільнятами в поліетнічному соціумі Криму проводилася протягом 2007-2011 років.

У ході дослідження апробовано модель підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи з дітьми в поліетнічному соціумі Криму, в якій визначено педагогічні умови, що сприяють ефективності педагогічного процесу: наповнення навчальних дисциплін етнопедагогічним змістом, забезпечення взаємозв'язку змісту, форм і методів навчання, формування позитивної мотивації, навчання в програмі спецкурсу.

У ході проведення експериментальної роботи обґрунтовано структуру готовності до роботи з дітьми в поліетнічному соціумі [2]. Складовими компонентами готовності фахівців дошкільної освіти до роботи в поліетнічному соціумі є: мотиваційний, когнітивний, операційний, емоційно-вольової, професійно-особистісний. До критеріїв відповідних компонентів ми віднесли: ціннісно-мотиваційну спрямованість, володіння знаннями, вміннями і навичками, креативний досвід, самосвідомість [3]. Формування готовності фахівців дошкільної освіти до роботи в поліетнічному соціумі проходить кілька рівнів: середній (репродуктивний), достатній (продуктивний), високий (творчий).

Аналіз констатуючих результатів дослідження свідчить про недостатню готовність майбутніх фахівців до роботи в поліетнічному соціумі. Низький рівень мотиваційної готовності визначено у 62% студентів, середній – у 21% респондентів, що свідчить про необізнаність і небажання враховувати особливості поліетнічного соціуму у професійній

діяльності. Показники когнітивної, операційної та оціночної готовності на констатуючому етапі в середньому складає: низький рівень - 64%, середній - 32%, високий - 4%. Недостатній рівень володіння знаннями теорії організації роботи з дітьми в поліетнічному соціумі, вміннями і навичками, відсутність уявлень про особистісні та професійних можливостях є перелоною на шляху підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи в поліетнічному соціумі Криму

Виходячи з аналізу отриманих даних під час проведення констатуючого експерименту зроблено висновок про те, що формування готовності фахівців дошкільної освіти до роботи з дітьми буде успішним, якщо підготовка являє собою систему. Виходячи з цього розроблена модель підготовки фахівців, яка поетапно була реалізована в ході формуючого експерименту.

Реалізація моделі умовно нами була розділена на етапи:

1. На першому етапі підготовки студенти теоретично осмислюють основні категорії етнопедagogіки, вчать визначати місце і роль засобів, методів [2], форм у системі традиційної педагогічної культури виховання;

2. На другому - відбувається методичне і технологічне "підкріплення" отриманих знань. У рамках спецкурсу на основі вже отриманих знань студенти засвоюють методику роботи з дітьми в умовах поліетнічного соціуму;

3. На третьому етапі створюються умови для розвитку умінь і формування практичних навичок, необхідних для ефективного планування та творчого здійснення процесу підготовки, а також формування практичних умінь і особистісних якостей студента.

Формування готовності забезпечується вивченням спеціального професійного курсу у змісті якого відображаються особливості поліетнічного соціуму та організації педагогічної діяльності з дітьми дошкільного віку в багатонаціональному колективі, організацією практики в дошкільних навчальних закладах та забезпеченням умов для самовдосконалення студентів (написання курсових, збором і оформленням портфоліо).

У процесі формуючого експерименту студенти прослухали спецкурс "Організація роботи з дошкільнятами в поліетнічному соціумі Криму".

Робота була побудована таким чином, щоб сприяти оволодінню студентами способами організації роботи з дітьми дошкільного віку в умовах поліетнічного соціуму; навчити, реалізуючи потреби дитини, сприяти самоідентифікації та формування самосвідомості (Я-концепції дошкільника).

На першому етапі (мотиваційно-інформаційному) основною формою організації навчального процесу були лекції, на яких використовувалися методи стимулювання і мотивації навчання, які включали підгрупу методів, спрямованих на формування інтересу до навчання, і підгрупу методів, спрямованих на розвиток відповідальності за навчання – це розповідь, бесіда, демонстрація, показ, схеми, плакати, предмети побуту, аналіз літературних джерел, підготовка реферативних повідомлень, доповідей, метод переконань. Результатом такої діяльності стало ознайомлення з методикою роботи з дітьми та етнопедagogіки, як необхідної складової професійної готовності майбутнього фахівця.

На операційно-діяльній етапі була поставлена мета включити студентів в активну діяльність по засвоєнню змісту відповідного навчального матеріалу для оволодіння необхідними вміннями і навичками, необхідними для організації роботи з дітьми в поліетнічному соціумі, а також безпосереднього застосування отриманих знань у період практики.

Аналізуючи загальні показники готовності студентів до роботи з дітьми в поліетнічному соціумі ми простежили динаміку зміни рівнів готовності до роботи з дітьми в поліетнічному соціумі в контрольних та експериментальних групах.

Результативний етап експерименту показав позитивні зміни в структурі підготовки фахівців. Після формуючого етапу експерименту низького рівня мотиваційної готовності не виявлено (було 60%), середній склав 33% (було 32), високий - 67%. Розвиток когнітивного компонента теж має значні зміни: низький рівень склав 18%, середній – 29%, високий – 53%. У розвитку операційної готовності простежується наступна динаміка: низький рівень склав 8% (було 81%), середній-59% (було 12%), високий – 33% (було 7%). Професійно-особистісна готовність має наступні зміни: низький рівень зафіксований у 7% студентів (було 74%), середній – у 47% (було 23%), високий – у 45% (було 3%). Порівнюючи результати в експериментальній (ЕГ) та контрольній (КГ) групах, відзначимо, що низький рівень респондентів в ЕГ складає 7% (у КГ – 34%), кількість респондентів з середнім рівнем склало в ЕГ 42% (КГ – 51%), тоді як показники високого рівня готовності в ЕГ зросли до 51% (КГ – 155). Це свідчить про позитивні тенденції в підготовці фахівців і дає підстави зробити висновок про значні позитивні зміни в результаті проведеної роботи, що підтверджує дієвість і результативність проведеної підготовки студентів експериментальної групи.

Експериментальне впровадження запропонованої нами методичної системи підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи з дітьми у поліетнічному соціумі на основі ознайомлення їх з культурною спадщиною малих етносів Криму дозволило не тільки цілеспрямовано, протягом трьох років, формувати народознавчі та культурологічні подання, Етнопедagogічні знання і вміння студентів та вихователів, але й переконала в ефективності розробленої нами моделі такої підготовки. Її перевагою є те, що вона взаємодоповнюють виховний потенціал цілей, змісту, форм, методів, засобів і умов поліетнічних орієнтованої професійної діяльності.

Висновки. Таким чином відповідна організація навчального процесу забезпечує підготовку фахівців дошкільної освіти до роботи з дітьми в поліетнічному соціумі Криму. Результати формуючого експерименту доводять ефективність розробленої моделі підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах Автономної Республіки Крим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агадуллін Р.Р. Полікультурна освіта: методолого-теоретичний аспект / Р.Р. Агадуллін // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 3. – С. 18-29.
2. Голік Л.О. Полікультурна освіта в Україні / Л.О.Голік, Т.В.Клинченко, М.Ю.Красовицький, Г.І.Лев-ченко // Завуч. – 1999. – № 29/35 (жовтень). – С.3-4.

3. *Дмитриев Г.Д.* Многокультурность как дидактический принцип / Г.Д. Дмитриев // Педагогика. – 2000. – № 10. – С. 4-9.
4. Конституція України. – К., 1998. – 21 с.
5. Концепция этнополитического развития крымского общества // Крымская газета. – 2003. – 4 июн.

Подано до редакції 04.10.2010
